

Utbildningsinspektion i Mockfjärdsskolan, förskoleklass och grundskola årskurs 1–9

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av resultaten.....	4
Bedömning av genomförandet.....	7
Bedömning av förutsättningarna	13

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Mockfjärdsskolan den 24 - 25 april 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle. Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Gagnefs kommun och Mockfjärdsskolan, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Mockfjärdsskolan intervjuades tillförordnad rektor, skolans elevvårdsteam, ett urval lärare och elever samt föräldrar med barn i olika årskurser. Vid det avslutande samtalet deltog såväl ordinarie som tillförordnad rektor. Inspektörerna besökte också verksamheten i förskoleklasserna samt lektioner i flertalet årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen. Några elever ur elevrådet ansvarade för att guida inspektörerna runt i skolans lokaler. Ordinarie och tillförordnad rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan

Mockfjärdsskolan	Antal elever
Förskoleklass	36
Grundskola inklusive obligatorisk särskola	346

I Mockfjärdsskolan bedrivs förskoleklass, grundskola årskurs 1–9 samt skolbarnsomsorg. I grundskolan finns även några individintegrerade elever som är mottagna i grundsärskolan. Ansvar för ovan nämnda verksamheter ligger från och med den 1 juli 2006 på en rektor. Tidigare var skolan uppdelad på två rektorsområden.

I skolans lokaler bedrivs även gymnasieskolans individuella program, kommunal vuxenutbildning samt svenska för invandrare.

Mockfjärdsskolan, som invigdes 1971 ligger i en naturskön trakt inte långt från Västerdalälven, har fått barn- och utbildningsnämndens uppdrag att från och med läsåret 2007/2008 införa en hälsoprofil med inriktning mot hälsa, friskvård och idrott. För att komma fram till hur profilen slutligt ska utformas pågår sedan en tid tillbaka ett utvecklingsarbete på skolan. I anslutning till skolan har en ny idrottshall uppförts.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Mockfjärdsskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen/läroplanerna och övriga skolförfattningar.

Inspektionen av Mockfjärdsskolan visar att skolan på olika sätt arbetat för att skapa en god lärmiljö för eleverna. Ett syfte med den pågående profileringen är att denna ska bidra till att öka skolans dragningskraft och att eleverna ska må bättre genom ökad fysisk aktivitet. Dessutom fortgår arbetet för att skapa en sammanhållen verksamhet med förskoleklass och grundskola.

Vid inspektionen har framkommit att elevers arbetsmiljö stundtals inte är tillfredsställande i och med att kränkningar förekommer. Detta är naturligtvis inte acceptabelt och ytterligare insatser i förebyggande syfte måste till. I det arbetet är skolans likabehandlingsplan, som ska utarbetas i samverkan med eleverna, ett viktigt instrument.

Rektor har enligt skollagstiftningen ansvar för bland annat skolans resultat och elevernas rättssäkerhet. Mockfjärdsskolan måste på ett tydligare sätt följa elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen och vidta åtgärder om det visar sig att en elev är i behov av särskilda stödinsatser. De skillnader i kunskapsresultat som finns mellan pojkar och flickor bör skolan arbeta för att komma till rätta med. Vidare måste beslut som rektor fattar rörande enskild elev överensstämma med skollagstiftningen.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i förhållande till de nationella målen i samtliga ämnen i årskurs 5 och 9 (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo 94).

- Skolan bedriver inte ett målinriktat arbete och har inte i tillräcklig utsträckning vidtagit åtgärder för att förhindra trakasserier och annan kränkande behandling (6-8 §§ lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Skolan uppfyller inte författningarnas krav på delaktighet vid upprättandet av likabehandlingsplanen (2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en likabehandlingsplan).
- Skolan ger inte särskilt stöd till alla elever som behöver det (4 kap. 1 § skollagen, 5 kap 1 § grundskoleförordningen).
- Undervisningen i idrott och hälsa måste anpassas efter elevens situation och förutsättningar (2.2 Kunskaper, Riktlinjer, 94 Lpo).
- Beslut om anpassad för elev tas inte i enlighet med författningarna (5 kap. 10 § grundskoleförordningen).
- Alla elever får inte sin rätt till utbildning tillgodosedd (1 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Utvecklingssamtal genomförs inte enligt författningarna (7 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Betygsättningen i idrott och hälsa inte är förenlig med gällande bestämmelser (7 kap. 8 § grundskoleförordningen).
- Skriftliga omdömen uppfyller inte författningarnas krav (7 kap. 9 § grundskoleförordningen).
- Kvalitetsredovisningen omfattar inte alla verksamheter som finns i skolan (3 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- Skolan uppfyller inte författningarnas krav på delaktighet vid upprättandet av kvalitetsredovisningen (3 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- Rektorn är inte tillräckligt förtrogen med det dagliga arbetet i skolan (2 kap. 2 § skollagen).
- Elevens val ges inte i enlighet med författningarna (2 kap. 19-20 §§ grundskoleförordningen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Skolan bör förbättra uppföljningen för att säkerställa att undervisningen bedrivs på ett sådant sätt att pojkar och flickor utvecklar de förmågor som anges i strävansmålen.
- Skolan bör förbättra elevernas kännedom om målen liksom deras inflytande över undervisningen. Skolan bör även fördjupa sitt arbete för att komma till rätta med den negativa attityd till lärande som vissa elever uppvisar.
- Skolan bör tydliggöra hur elevinflytande kan gestaltas och tillse att ett demokratiskt förhållningssätt genomsyrar allt arbete i skolan.

- Skolan bör utarbeta ordningsregler som utarbetas och följs upp under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare.
- De individuella utvecklingsplanerna bör förbättras så att det framgår vilket/vilka mål eleven ska uppnå.
- Åtgärdsprogrammen bör förbättras avseende uppföljning och utvärdering.
- Kvalitetsredovisningen bör innehålla en fullständig bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats.
- Skolan bör säkerställa att elever som bedöms ha behov av svenska som andraspråk får denna undervisning tillgodosedd.
- Skolan bör identifiera om det finns elever som har behov av studiehandledning på modersmålet.
- Personalen får inte kompetensutveckling i tillräcklig utsträckning.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen och de nationella kursplanerna.

Kunskaper

Utbildningen i förskoleklassen ska stimulera varje barns utveckling och lärande. Den ska ligga till grund för fortsatt skolgång. Förskoleklassen omfattas inte av målen att uppnå som finns angivna i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) eller grundskolans kursplaner. Lagstiftaren har därmed avsett att det i första hand inte är barnens kunskaper som ska mätas utan att det är målen att sträva mot och därmed om verksamheten stimulerar barnens utveckling som ska utvärderas.

Under besöket vid Mockfjärdsskolan har inspektörerna fått motsägelsefulla uppgifter från föräldrar respektive lärare avseende skolans syn på om förskoleklassen omfattas av kursplanernas uppnåendemål eller inte. Därför vill inspektörerna uppmärksamma skolan på att förskoleklassen är en egen skolform och därmed inte omfattas av målen att uppnå i läroplanen samt de nationella kursplanerna.

I grundskolans kursplaner finns mål som eleverna ska ha uppnått i slutet av det femte respektive det nionde skolåret. Hur väl skolan lyckats med denna uppgift ska årligen anges i en skriftlig kvalitetsredovisning (se vidare kvalitetssäkring och förbättringsarbete).

Mockfjärdsskolans kvalitetsredovisning för 2005 omfattar endast årskurserna 4-9 och i denna presenteras resultaten från de nationella ämnesproven i årskurs 5 i svenska, engelska och matematik. Av sammanställningen framgår att mellan 84,6- 94,8 procent av eleverna nått målen i respektive ämnesprov. I kvalitetsredovisningen saknas däremot uppgifter om måluppfyllelsen i övriga ämnen som ingår i den nationella timplanen.

Skolans kvalitetsredovisning för 2006 var vid inspektörernas besök under utarbetande och i samband med faktagranskning av rapporten har dock kvalitetsredovisningen för 2006 skickats till Skolverket.

Av denna framgår att resultaten från de nationella ämnesproven för 2006 försämrats i jämförelse med föregående år och att mellan 78,3–81 procent av eleverna i årskurs 5 nått de prövade målen i respektive ämnesprov. Även för 2006 saknas en samlad bild på skolan av måluppfyllelsen i samtliga ämnen i årskurs 5.

De nationella ämnesproven i årskurs 9 är obligatoriska och i skolans kvalitetsredovisning presenteras resultaten. Av sammanställningen för år 2005 framgår att mellan 70,5–97,4 procent av eleverna minst fått provbetyget Godkänd. Motsvarande resultat för 2006 visar att mellan 90,4–95,2 procent av eleverna fick minst provbetyget Godkänd, vilket är en förbättring jämfört med föregående läsår. På motsvarande sätt som för årskurs 5 innehåller inte skolans kvalitetsredovisning någon presentation av måluppfyllelsen i alla ämnen i årskurs 9.

Ur den nationella statistiken finns dock olika resultatmått att tillgå. Av nedanstående tabell framgår resultatutvecklingen under de tre senaste åren i Mockfjärdsskolan, i Gagnefs kommun samt i riket.

Tabell. Resultatmått för elever i årskurs 9.

	Mockfjärdsskolan			Gagnefs kommun			Riket		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Meritvärde	212,8	213,9	222,0	210,6	209,6	210,7	206,9	206,3	206,8
Andel (%) med fullständigt slutbetyg	82,0	78,5	87,7	85,5	78,6	85,9	75,9	75,5	76,0
Andel (%) behöriga till gymnasieskolans nationella program	96,7	94,9	92,3	94,5	91,7	94,1	89,6	89,2	89,5

Källa: Skolverkets statistik

Av sammanställningen framgår att meritvärdet¹ och andelen elever med fullständigt slutbetyg utvecklats positivt under åren medan andelen behöriga till nationella gymnasieprogram sjunkit.

Inspektörerna har även vid granskning av betygen för 2006 funnit att flickorna i långt högre utsträckning än pojkarna når det högsta betyget, Mycket väl godkänd (MVG). Pojkarna är överrepresenterade när det gäller betyget Godkänd (G). Som illustration till detta kan anges att meritvärdet 2006 var 257 poäng för flickorna och för pojkarna 195,7 poäng, en skillnad på 61,3 poäng till flickornas fördel.

Inspektörerna bedömer att skolan måste förbättra uppföljningen och utvärderingen av elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 och årskurs 9. Resultaten bör analyseras och utgöra underlag för vilka åtgärder som kan behöva vidtas för en högre måluppfyllelse. Det är också viktigt att skolan arbetar för att komma till rätta med de resultatskillnader som finns mellan könen.

¹ Meritvärdet räknas fram genom att bokstavs-betygen översätts till siffror där betyget Mycket väl godkänd ger 20, Väl godkänd 15 och Godkänd 10 poäng. Därefter räknas de 16 bästa betygen samman och ger det så kallade meritvärdet. En elev som har betyg i minst 16 ämnen kan således ha högst 320 och lägst 160 poäng i meritvärde.

Utveckling och lärande relaterat till ämnesövergripande mål

I läroplanen anges även ett antal mål att sträva mot. Dessa anger vilken inriktning undervisningen ska ha för att elever ska utveckla förmågor som exempelvis nyfikenhet, att arbeta självständigt och tillsammans med andra samt att kritiskt granska.

Mockfjärdsskolan har inte gjort någon systematisk utvärdering av om undervisningen är i linje med läroplanens mål att sträva mot. Då resultatskillnaderna mellan könen är stora finns det anledning att analysera om undervisningen i olika ämnen bedrivs på ett sådant sätt att både pojkar och flickor ges likvärdiga förutsättningar till lärande. Därför bör skolan förbättra uppföljningen av målen att sträva mot för att säkerställa att undervisningen bedrivs på ett sådant sätt att både pojkar och flickor utvecklar de förmågor som anges i strävansmålen.

Normer och värden

I skolans uppdrag ingår även att ge elever de normer och värden som anges i läroplanen. Detta innebär bland annat att undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och att elevernas inflytande både över sin utbildning och för skolmiljön ska öka med ålder och mognad. Vidare ska eleverna ha en skolmiljö där ingen utsätts för diskriminering eller någon form av kränkningar.

För att eleverna vid Mockfjärdsskolan ska utveckla förståelse för de demokratiska principerna har skolan bland annat valt att arbeta med olika råd. Klasserna genomför klassråd med olika periodicitet och skolans tre elevråd får stöd av vuxna. För de äldre eleverna finns även elevskyddsombud utsedda. En genomgående synpunkt som inspektörerna fått av eleverna vid Mockfjärdsskolan är att arbetet i de olika råden inte gett något resultat. Bland annat uppger de äldre eleverna att de flera gånger påtalat de bristande hygieniska förhållanden som finns i den ”kiosk” som eleverna använder för försäljning utan att något hänt.

Eleverna ska även ha inflytande över undervisningens utformning och innehåll. Detta kräver att eleverna är förtroga med de mål som ska nås i olika ämnen. I samtal med elever vid skolan framkommer att de i olika utsträckning känner till målen och att deras inflytande över undervisningen varierar beroende på lärare. Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra elevernas kännedom om målen liksom deras inflytande över undervisningen.

Läroplanens utgångspunkt är att inflytande och ansvarstagande är varandras förutsättningar och flertalet elever vid Mockfjärdsskolan tar ansvar för sin skolgång. I samband med lektionsbesök har dock inspektörerna noterat att elever stundtals visar en respektlös attityd mot både lärare och övriga elever i klassen. Därutöver har inspektörerna mött elever med en negativ attityd till lärande och detta gäller främst bland pojkar. Enligt läroplanen ska verksamheten i grundskolan ge varje elev en grund för fortsatt skolgång och då även arbetslivet ställer krav på förmågan att ständigt lära nytt finns det, enligt inspektörerna, anledning för skolan att fördjupa arbetet med ökat inflytande och därmed ansvarstagande för att komma till rätta med den negativa attityd till lärande som elever uppvisar.

I skolans uppdrag ingår, som nämnts ovan, att ansvara för inga elever ska utsättas för diskriminering eller kränkningar i någon form. I Mockfjärdsskolans kvalitetsredovisning för såväl 2005 som 2006 anges att ”Måluppfyllelsen är lägre när det gäller förekomsten av mobbning och kränkande behandling. Vi bedömer dock att trenden har vänt i och med att antimobbinggrupperna börjat fungera”.

Vid inspektörernas besök framkom dock att kränkningar förekommer mellan elever och mellan vuxna och elever. Inspektörerna ser mycket allvarligt på att kränkningar förekommer och vill understryka att lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling innebär att nolltolerans gäller i detta avseende. Inspektörerna bedömer att skolan inte i tillräcklig utsträckning vidtagit åtgärder för att förhindra trakasserier och annan kränkande behandling.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skollledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen ska utbildningen i samarbete med hemmen främja elevernas harmoniska utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. Vidare ska verksamheten utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Alla som arbetar i skolan ska främja aktning för varje människas egenvärde.

Det råder numera ett uttryckligt förbud mot diskriminering och kränkande behandling av barn och elever. Lagens (SFS 2006:67) ändamål är att främja barns och elevers rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Huvudmannen ska bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje verksamhet. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra kränkningar. I likabehandlingsplanen ska åtgärder redovisas och den ska ses över och följas upp varje år. Se vidare Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2007:7).

I Mockfjärdsskolans kvalitetsredovisning anges att ”måluppfyllelsen är god när det gäller arbetssätt och rutiner för att motverka mobbning och annan kränkande behandling”. Under inspektionen framkommer också att dessa rutiner fungerar i praktiken. I föregående avsnitt framkom däremot att kränkningar såväl mellan elever som mellan vuxna och elever förekommer, trots att skolan på olika sätt arbetar i förebyggande syfte. Eftersom kränkningar förekommer bedömer inspektörerna att skolan inte bedriver ett tillräckligt målinriktat arbete för att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling.

Den likabehandlingsplan som Mockfjärdsskolan tillämpar gäller för alla skolor i västra skolområdet i Gagnefs kommun och anger både hur det förebyggande arbetet ska bedrivas och vilka åtgärder som vidtas i händelse av kränkning. I samtal med såväl elever, lärare och föräldrar framkommer att dessa inte känner till eller varit delaktiga i planens framtagande. Då likabehandlingsplanen gäller för alla skolor i skolområdet finns risk för att det förebyggande arbetet inte inriktas mot specifika förhållanden som är aktuella på den enskilda skolan. Likaså är även förskoleklassen såväl som fritidshemmen inte omnämnda i planen. Inspektörerna bedömer att likabehandlingsplanen vid Mockfjärdsskolan inte

uppfyller de krav som ställs på en sådan plan. Då förekomsten av diskriminering och annan kränkande behandling kan skifta mellan olika skolor är det viktigt att skolan arbetar förebyggande utifrån vad som krävs på den egna enheten. Lagen är därför tydlig med att varje verksamhet ska upprätta en likabehandlingsplan. Då den aktuella planen för Mockfjärdsskolan gäller även för andra skolor har ett avsteg från lagstiftningen gjorts. Planen bör även tydliggöra vilka insatser som skolan avser att påbörja och genomföra under det kommande året. Dessa prioriteringar bör utgå från en aktuell utvärdering av förekomsten av diskriminering och/eller annan kränkande behandling på skolan. Vidare uppfyller skolans arbete med likabehandlingsplanen inte förordningens krav om barn eller elevers medverkan i arbetet med en likabehandlingsplan.

Av skolans kvalitetsredovisning för såväl 2005 som 2006 framgår att klassråd genomförs var fjärde vecka och elevråd varannan vecka. I samtal med elever framkommer dock skiftande uppgifter om både innehåll och periodicitet i dessa råd. Som framkommer tidigare i rapporten känner elever en otillfredsställelse med att arbetet i råden inte ger något resultat. Däremot kan eleverna redogöra för syftet med de olika rådens funktion. Då skolan valt att arbeta med olika råd är det, enligt inspektörerna, viktigt att eleverna också ser effekter av detta arbete. Därför bedömer inspektörerna att skolan bör tydliggöra hur elevinflytande kan gestaltas och tillse att ett demokratiskt förhållningssätt genomsyrar allt arbete i skolan.

Rektorn ansvarar för att det finns ordningsregler för varje skola. Ordningsreglerna ska, enligt grundskoleförordningen, utarbetas och följas upp under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare. Som utgångspunkt för Mockfjärdsskolans ordningsregler gäller begreppen ”Ansvar och Hänsyn” och utifrån dessa har regler utarbetats i samverkan med eleverna i förskoleklassen och årskurserna 1–6. Enligt lärare i årskurserna 7–9 togs reglerna fram för flera år sedan och de elever som nu går sina avslutande år i grundskolan har inte deltagit i utformandet av gällande regler. Detta bekräftas även i samtal med elever. De föräldrar som inspektörerna talat med har även synpunkter på vilka regler som bör finnas på skolan. Enligt inspektörernas bedömning bör skolan utarbeta ordningsregler som utarbetas och följs upp under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare.

Samverkan med vårdnadshavarna sker genom föräldrarådet, som har representation från alla klasser. Dessutom kallas föräldrarna med barn i åk 7–9 till skolan en gång per läsår. Föräldrarna uppskattar även utvecklingssamtalen (se Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning) och den information om elevens hela skolsituation som föräldrar med barn i årskurs 7–9 får varannan vecka.

Innehåll, organisation och arbetssätt

Skolan ska klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers rätt till inflytande och påverkan.

På varje skola och i varje klass ska lärare tolka de nationella kursplanerna och tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen med utgångspunkt i elevernas förutsättningar, erfarenheter, intressen och behov.

Inför inspektionen har Skolverket bett att få ta del av Mockfjärdsskolans lokala konkretiseringar av de nationella kursplanerna. Inspektörerna har granskat ett urval av dessa och i flera fall framgår oklarhet mellan mål och kriterier, att beteckningskriterier förekommer i några ämnen samt att betygskriterier anges för årskurs 7. Enligt lärarna är de dokument Skolverket tillsänts inte längre aktuella. Dels använder västra skolområdet ett material för bedömning som belyser olika steg i elevernas kunskapsutveckling, dels pågår ett utvecklingsarbete för att åstadkomma tolkningar av de nationella kursplanerna som är gemensamma i hela kommunen (se vidare Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning).

Verksamheten vid Mockfjärdsskolan är uppdelad i fem arbetsenheter som leds av en arbetslagsledare för förskoleklass– årskurs 3 och en annan för årskurs 4–6, men för de äldre årskurserna finns inte motsvarande befattning. Antalet elever per klass varierar mellan 17–37, men för de klasser som har många elever bedrivs arbetet ofta i olika grupper. Enligt inspektörerna ger den timplan som skolan nu tillämpar eleverna förutsättningar att nå målen i alla ämnen.

Utbildningen i förskoleklassen ska stimulera varje barns utveckling och lärande. Den ska ligga till grund för fortsatt skolgång. Efter såväl besök i förskoleklasserna och samtal med personal bedömer inspektörerna att verksamheten i förskoleklasserna vid Mockfjärdsskolan ger eleverna den stimulans och lärande inför grundskolan. Inspektörerna har sett goda exempel på hur eleverna under uteverksamhet arbetat med matematiska begrepp.

De elever som inspektörerna talat med både från förskoleklassen och i grundskolan upplever att de får pröva på olika arbetssätt, även om äldre elever nämner att genomförandet av lektioner i vissa ämnen är förutsägbart. De nämner också några ämnen där de upplever att läraren på olika sätt arbetar för att de ska bli delaktiga och att detta avspeglas i elevernas lust att lära.

Inför övergång mellan såväl förskoleklass och olika årskurser i grundskolan har Mockfjärdsskolan utarbetat väl fungerande rutiner.

Tidigare i rapporten, under rubriken Utveckling och lärande relaterat till ämnesövergripande mål, har inspektörerna bedömt att skolan bör förbättra uppföljningen av om undervisningens inriktas mot målen att sträva mot för att säkerställa att undervisningen bedrivs på ett sådant sätt att både pojkar och flickor ges förutsättningar att nå målen. Inspektörerna har också visat på resultatskillnader mellan könen. Dessa förhållanden kan indikera att innehåll, organisation och arbetssätt bör förändras.

Individanpassning och stöd

Enligt läroplanen ska undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevers fortsatta lärande och kunskapsutveckling. På Mockfjärdsskolan pågår ett utvecklingsarbete med undervisning på finska i natur- och samhällsorienterande ämnen för att stödja språkutvecklingen för de elever som har finska som modersmål. På skolan finns även små undervisningsgrupper i svenska, engelska och matematik för de elever som har behov av att arbeta i mindre grupp. Undervisningen för individintegrerade särskoleelever har även anpassats efter deras behov.

I samband med utvecklingssamtalet ska en individuell utvecklingsplan upprättas. Den ska innehålla framtidsytande insatser som skolan ska göra för att eleven ska utvecklas i riktning mot målen.

Den ska även bidra till att utbildningsmålen och vägen dit ska bli tydligare för elev och vårdnadshavare. Alla elever vid Mockfjärdsskolan har en individuell utvecklingsplan.

Inspektörerna har granskat ett urval av individuella utvecklingsplaner och även sett hur eleverna i en klass arbetade med dessa. Enligt inspektörernas bedömning är planerna otydliga avseende vilket/vilka mål eleven ska uppnå. Inspektörerna bedömer att individuella utvecklingsplaner vid Mockfjärdsskolan bör förbättras så att det framgår vilket/vilka mål eleven ska uppnå.

I författningarna anges att särskilt stöd ska ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. Vid Mockfjärdsskolan finns ett väl utvecklat system för att identifiera de elever som har behov av särskilt stöd i svenska. Även i samband med de kontinuerligt återkommande klass- och överlämnandekonferenserna identifieras de elever som har svårigheter i skolarbetet.

Om det framkommer att en elev behöver särskilda stödåtgärder ska rektorn se till att behovet utreds. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Vid upprättandet av åtgärdsprogrammet ska eleven och elevens vårdnadshavare ges möjlighet att delta.

Syftet med ett åtgärdsprogram är att ange med vilka metoder och medel skolan ämnar förändra undervisningen så att eleven ges förutsättningar att nå målen. Inspektörerna har granskat ett urval åtgärdsprogram och konstaterar att dessa i stort uppfyller de krav som förordningen ställer. Enligt inspektörernas bedömning bör dock åtgärdsprogrammen förbättras avseende hur uppföljning och utvärdering ska ske.

Inspektionen har visat att det finns elever som har behov av särskilt stöd, men att elev och/eller föräldrar tackat nej till stöd. Enligt företrädare för skolans elevvård skrivs åtgärdsprogram endast för de elever som tackar ja till stöd. Inspektörerna vill påpeka att skolans ansvar för att ge stöd till alla elever som rektorn bedömt har behov av detta kvarstår även om föräldrar och elever inte ger sitt medgivande. För alla elever som har behov av särskilt stöd ska ett åtgärdsprogram upprättas. Inspektionen visar att på Mockfjärdsskolan skrivs åtgärdsprogram framför allt i svenska, engelska och matematik för elever i de senare årskurserna, men för yngre elever även i andra ämnen. Elevernas rätt till särskilt stöd gäller i samtliga ämnen. Av skolans kvalitetsredovisning för 2006 framkommer att "behovet av stödundervisning är större än tillgången" samt "Tyvärr räcker inte resurserna till alla som skulle behöva extra hjälp".

Studiehandledning på modersmålet är en form av särskilt stöd som ska ges till elever som behöver det. Inspektionen visar att Mockfjärdsskolan inte identifierar vilka elever som har behov av studiehandledning på modersmålet.

Beslut om särskilt stöd ska fattas av rektor. Gagnefs kommun har bildat en resursorganisation med en egen rektor för kommungemensamma specialpedagogiska resurser. Resursorganisationens personal är knuten till olika skolor men hur och i vilken omfattning olika elever behöver specialpedagogisk kompetens diskuteras mellan rektor för skolan och resursorganisationens rektor och beslut fattas därefter av resursorganisationens rektor.

Inspektionen visar att Mockfjärdsskolans rektor fattar beslut om särskilt stöd, men har inte resurser till sitt förfogande.

Mot bakgrund av ovanstående bedömer inspektörerna att skolan inte ger särskilt stöd till alla elever som behöver det.

Om en elev inte kan få en utbildning som i rimlig grad är anpassad efter elevens situation och förutsättningar får styrelsen, efter att ha hört med elevvårdskonferensen, besluta om en anpassad studiegång för eleven. Därvid får avvikelser göras från timplanen. Styrelsen ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning inom skolan.

Inspektionen av Mockfjärdsskolan visar att ett flertal elever har anpassad studiegång, där anpassningen innebär att eleven inte deltar i ämnet idrott och hälsa. Skälen till anpassningen är att elever av olika anledningar inte vill delta i ämnet. Anpassad studiegång är en särskild stödsats som, enligt förordningen, ska ges till en elev som ”inte kan få utbildning som i rimlig grad är anpassad efter elevens situation och förutsättningar”. Inspektörerna bedömer att undervisningen i idrott och hälsa i större utsträckning måste anpassas efter elevens förutsättningar och behov. Detta måste omgående åtgärdas.

De beslut om anpassad studiegång som rektorn i dessa fall har fattat är inte i enlighet med gällande bestämmelser då skäl för att bevilja anpassad studiegång inte föreligger.

Vidare har inspektionen också visat att knappt 20 elever är befriade från vissa inslag i musik samt idrott och hälsa på grund av att sådana inslag inte är förenliga med föräldrarnas tro. Enligt skollagen har eleverna skolplikt och denna motsvaras av en rätt till utbildning. Av skollagen framgår vidare att en förälder kan begära befrielse från delar av undervisningen, men enligt rättspraxis avses befrielse från exempelvis sammankomst för opinionsbildning. Att föräldrar på grund av religiösa skäl begär befrielse från undervisningsinslag som dans eller musik är således inte i enlighet med gällande bestämmelser. Inspektörerna bedömer därför att rektors beslut om befrielse från delar av undervisningen inte är förenligt med gällande bestämmelser då detta innebär att eleverna inte får sin rätt till utbildning tillgodosedd.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

I grundskoleförordningen finns bestämmelser om bland annat skyldigheten att genomföra utvecklingssamtal och att sätta betyg i årskurs 8 och 9 utifrån de nationella målen och betygsriterierna. Läraren ska enligt läroplanen, utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn.

Minst en gång per termin ska läraren och eleven och elevens vårdnadshavare samtala om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Informationen vid utvecklingssamtalet bör grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i förhållande till målen i läroplanen och kursplanerna. Inför utvecklingssamtalen i de yngre årskurserna vid Mockfjärdsskolan får eleverna hem sin portfolio innehållande ett urval elevarbeten och ibland även frågor som rör elevernas trivsel och syn på skolan. Inspektörerna har även informerats om att eleverna i vissa fall håller i utvecklingssamtalen och att de innan samtalet äger rum gör en utvärdering av sitt eget lärande. Utvecklingssamtalen vid Mockfjärdsskolan genomförs enligt en modell som skolan utarbetat och som anger vilka ämnen som ska behandlas respektive termin. Dessutom framkommer att på våren i årskurs 9 skickas endast en inbjudan om utvecklingssamtal till föräldrarna.

Vid utvecklingssamtalet ska elevens kunskapsutveckling vara i fokus och att systematiskt utesluta vissa ämnen är inte i enlighet med intentionerna i författningarna. Det är inte heller godtagbart att utvecklingssamtal på vårterminen i årskurs 9 inte genomförs för samtliga elever.

Vid betygssättningen ska all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen utnyttjas och en allsidig bedömning av dessa kunskaper ska göras. Skolan ska också använda de betygssteg som finns angivna i grundskoleförordningen. För att garantera elevernas rättssäkerhet ska det även upprättas en betygs katalog. Vid Mockfjärdsskolan berättar lärare att diskussioner om betygssättning är vanligt förekommande, att ämnen läses samtidigt i olika klasser och att sambedömning sker i syfte att betygssättningen ska vara korrekt. I vissa ämnen, som bild och slöjd, förekommer bedömnings- och betygsdiskussioner med en annan skola i kommunen. Elever upplever i stort att betygssättningen är rättvis, men anger även att en lärare angett specifika betygs-kriterier som endast gäller enstaka elev. I det exempel från ämnet idrott och hälsa som inspektörerna fått information om kan konstateras att ett sådant betygs-kriterium inte finns. Då betygssättning är en myndighetsutövning vill inspektörerna understryka att det är de mål som anges i ämnets kursplan och de betygs-kriterier som fastställts för ämnet som bestämmer betyget. Då skolan i ämnet idrott och hälsa tillämpar betygs-kriterier som inte finns bedömer inspektörerna att betygssättningen i idrott och hälsa inte är förenlig med gällande bestämmelser och detta måste åtgärdas.

Av bestämmelserna angående betygssättning framgår även att för de elever som inte nått målen för godkänt i ett ämne i slutet av det nionde skolåret ska skolan utfärda ett skriftligt omdöme om elevens kunskapsutveckling i ämnet. Av omdömet kan också framgå vilka stödåtgärder som vidtagits. Inspektörerna har granskat ett urval av skriftliga omdömen och kan konstatera att dessa innehåller uppgift om vad som behandlats i ämnet, men däremot framgår inte elevens kunskapsutveckling. Inspektörerna bedömer att skriftliga omdömen inte uppfyller grundskoleförordningens krav.

Inspektörerna bedömer vidare att skolans betygs-kataloger, såväl för grundskolan som grundsärskolan, förs på ett rättssäkert sätt.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. ska varje skola årligen upprätta en kvalitetsredovisning. Den ska fungera som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen ska innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser vidta för ökad måluppfyllelse. Kvalitetsredovisningarna har som syfte att bidra till att förverkliga utbildningens nationella mål samt att ge information om verksamheten och dess måluppfyllelse. Lärare, övrig personal och elever ska medverka vid utarbetandet av kvalitetsredovisningen och vårdnads-havarna ska ges möjlighet att medverka. Se vidare Allmänna råd för Kvalitetsredovisning.

Som framkommer tidigare i rapporten har inspektörerna bedömt att Mockfjärdsskolan måste följa upp och utvärdera elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen. Vidare har inspektörerna bedömt att Mockfjärdsskolan även bör förbättra uppföljningen av strävansmålen.

Utvärderingen av verksamheten och bedömningen av måluppfyllelsen ska utmynna i vilka åtgärder som skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. Dessa åtgärder ska sedan finnas med i kommande arbetsplan. Enligt inspektörernas bedömning saknas emellanåt de identifierade åtgärderna från kvalitetsredovisningen i arbetsplanen. Mockfjärdsskolans kvalitetsredovisning är ofullständig avseende bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och inspektörerna bedömer därför att kvalitetsredovisningen bör förbättras. Kvalitetsredovisningen omfattar inte alla verksamheter som finns i skolan och elever deltar inte i arbetet med kvalitetsredovisningen.

Ledning och intern kommunikation

Den som är rektor ska ha pedagogisk insikt, förvärvat genom utbildning och erfarenhet. Särskilt ska rektor verka för att utbildningen utvecklas, och han eller hon har en särställning när det gäller att garantera elevernas rättssäkerhet. För att utöva sitt ledarskap ska rektor enligt skollagen hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan.

Vid tidpunkten för inspektörernas besök var ordinarie rektor tjänstledig och tjänsten uppehölls av en tillförordnad rektor som tillträtt tjänsten en dryg månad tidigare. Även en tillförordnad rektor ska vara förtrogen med verksamheten. Som framgår av rapporten finns ett flertal brister vid Mockfjärdsskolan, varför inspektörerna bedömer att rektorn inte är tillräckligt förtrogen med det dagliga arbetet i skolan.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som ska erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Tillgång till utbildning

Inspektionen visar att eleverna i förskoleklasserna vid Mockfjärdsskolan får den av skollagen garanterade undervisningstiden om minst 525 timmar per år. Eleverna i grundskolan något fler timmar än den garanterade tiden om minst 6 665 timmars undervisning.

Av schemat för de äldre årskurserna framgår dock att mellan vissa lektioner finns det ingen rast och från såväl elever och föräldrar framkommer synpunkter på att detta ger upphov till stress. Inspektörerna vill uppmärksamma skolan att schemakonstruktioner, som innebär att elever ska byta klassrum på nolltid kan medföra att eleverna inte får sin garanterade undervisningstid. Enligt eleverna är också schemat komprimerat vissa dagar och ordinarie rektor menar att detta beror på den tidtabell som bussbolaget använder.

På Mockfjärdsskolan införs från och med läsåret 2007/2008 en hälsoprofil med tre inriktningar, men redan under innevarande läsår pågår en försöksverksamhet som är kopplad till profilen. Enligt en skrivelse från barn- och utbildningschefen daterad den 16 juni 2006 klargörs att profilen ska omfatta alla elever samt att det är tidsutrymmet för skolans val som ska användas, men även att en del av tiden för elevens val kan nyttjas. Av den timplan för Mockfjärdsskolan som inspektörerna fått del av finns skolans val endast i årskurs 1 och elevens val i årskurserna 2–9.

Enligt förordningen ska skolans val vara förenlig med målen i den kursplan eller de kursplaner som regeringen fastställt för det ämne eller de ämnen som utgör skolans val. Vidare framgår av förordningen att ett visst antal timmar får användas för skolans val som rektor kan fatta beslut om.

Elevens val ska enligt förordningen ge eleverna möjlighet att bredda och fördjupa sina kunskaper i ett eller flera ämnen. Dessutom anges att undervisningen ska vara förenlig med målen i kursplanerna. Styrelsen för utbildningen beslutar om urval av ämne inom elevens val, men i Gagnefs kommun har rektor detta på delegation.

Enligt den information som inspektörerna fått är skolans profil en del av elevens val. Av ett sammanträdesprotokoll från barn- och utbildningsnämnden, daterat den 13 december 2006, uttrycker nämnden "önskemål om att profilerna ska sticka ut mer, för att därigenom tillgodose fler önskemål och därmed kunna bli attraktivare för elever att välja Mockfjärdsskolan". Av detta protokoll framgår även att nämnden beslutat att ge "biträdande förvaltningschefen i uppdrag att till nämnden den 14 februari 2007 presentera marknadsföringsplan och plan för genomförande av idrottsprofil på Mockfjärdsskolan". Vid nämndens sammanträde den 14 februari 2007 redogör Mockfjärdsskolans rektor för profilen. Av protokollet framgår att "till fördjupning inom linjerna tar man tid från elevens val".

Elever uppger däremot att för dem är elevens val att göra klart sådant de inte hunnit med och för de äldsta eleverna får de välja mellan givna ämnesalternativ.

Inspektörerna bedömer att elevens val avseende den del som berör skolans profil inte uppfyller författningarnas krav då elevens val kräver ett allsidigt urval av ämnen. Skolan lever därmed inte upp till förordningens krav om elevens val och detta måste åtgärdas.

En elev som har förälder eller vårdnadshavare med annat språk än svenska som modersmål och språket utgör dagligt umgängesspråk för eleven ska möjlighet ges till undervisning i modersmålet som ett ämne (modersmålsundervisning) om eleven har grundläggande kunskaper i modersmålet. Inspektörerna bedömer att modersmålsundervisning vid Mockfjärdsskolan anordnas i enlighet med gällande bestämmelser.

Undervisning i svenska som andraspråk ska om det behövs anordnas för elever som har ett annat språk än svenska som modersmål, elever som har svenska som modersmål och som har tagits in från skolor i utlandet samt invandrarelever som har svenska som huvudsakligt umgängesspråk med en eller båda vårdnadshavarna. Det är rektorn som beslutar om svenska som andraspråk ska anordnas i stället för undervisning i svenska. Inspektörerna bedömer att skolan bör säkerställa att de elever som bedöms ha behov av svenska som andraspråk får denna undervisning tillgodosedd.

Eleverna ska få underlag för att välja fortsatt utbildning. Studie- och yrkesvägledaren ska informera och vägleda eleverna inför fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och därvid särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionshinder. Såväl föräldrar som elever tycker att den information de fått inför gymnasievalet har varit mycket bra. Eleverna i grundsärskolan har getts möjlighet att praktisera på olika program inför valet till gymnasiesärskolan.

Personal

Skolans lärare ska ha en utbildning för den undervisning de i huvudsak ska bedriva och personal för studie- och yrkesorientering ska ha utbildning för sådan verksamhet. Om personer med respektive föreskriven utbildning inte finns att tillgå, får den som inte uppfyller kraven anställas för högst ett år i sänder. Inspektionen visar att flertalet lärare vid Mockfjärdsskolan har en pedagogisk utbildning. Däremot undervisar många lärare i ämnen som de inte har utbildning för. Inspektörerna förutsätter att Mockfjärdsskolan i ökad utsträckning organiserar verksamheten så att lärarna har utbildning som motsvarar den verksamhet de ska bedriva.

Enligt läroplanen ansvarar rektorn för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter. I Mockfjärdsskolans kvalitetsredovisning anges i vissa fall vilka kompetensutvecklingsinsatser som behövs. Enligt uppgifter från såväl rektorn som lärarna håller kommunen ”inne” skolans kompetensutvecklingspengar, vilket inneburit att nödvändiga kompetensutvecklingsinsatser inte kunnat genomföras. Även i den likabehandlingsplan som finns för västra skolområdet anges att ”Skolans personal deltar kontinuerligt i fortbildning om värdegrundsfrågor”. Enligt de uppgifter som kommit inspektörerna till del kommer kompetensutvecklingsinsatserna helt att styras från förvaltningsnivå, vilket innebär att rektorn inte kan fullgöra sitt ansvar för personalens kompetensutveckling. Inspektörerna konstaterar att kommunens utbud av kompetensutveckling inte fullt ut motsvarar de behov som finns vid Mockfjärdsskolan. Inspektörerna bedömer därför att personalen inte får kompetensutveckling i tillräcklig utsträckning.

Lokaler och material

Inspektörerna har även granskat lokalernas utformning och tillgång på läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Enligt inspektörerna är lokalerna, förutom den nya idrottshallen, inte anpassade för en modern utbildning då bland annat avsaknaden av grupprum är stor. Enligt inspektörerna är också de anvisade lokalerna för förskoleklasserna och årskurserna 1–6 trånga. Vidare är lokalerna slitna och som tidigare påpekats finns vissa hygieniska brister.

I övrigt bedömer inspektörerna att tillgången till material är tillfredsställande.

Datum	Ort
2007-10-18	Stockholm

Gunnel Eriksson
Marie Wiberg-Svensson